

BELVEDERE

A JGYTF TÖRTÉNÉSZHALLGATÓINAK LAPJA

Szerkeszti: Annus Gábor, Kersner Ákos, Soós Mihály

1989-1990

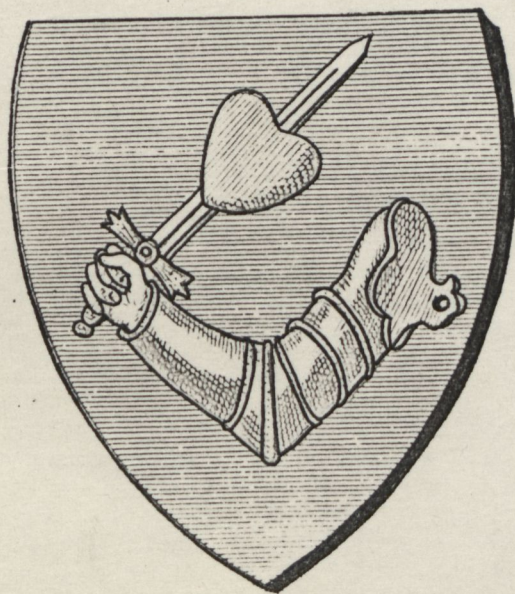
› Menünk kell...‹

Soós Mihály

» Húszkét év álmai és várakozásai után...‹

A második bécsi döntés

Háromszék

Württembergi pénz Hódmezővásárhelyen

Szigethy Zsolt

MCMLXXXIX Október

TARTALOM

I. évfolyam, 1. szám
1989. október

Olvasóinkhoz..... 2

HAJDANI VÁRMEGYÉINK

Háromszék 3

ERDÉLY

A második bécsi döntés végrehajtása /Közli: Annus
Gábor/ I. 4

SOÓS MIHÁLY: Emlékek a XX. századból 7

SZIGETHY ZSOLT: Hódmezővásárhely - református ótemp-
lomi ezüstkrajcár..... 9

NAGY VERA: A szentesi takácscéh jegyzőkönyve I. 10

SOÓS MIHÁLY: 43 éve hirdették ki a nürnbergi íté-
letet..... 12

TÉKA

László Gyula: Árpád népe 14

Anekdotalincs 15

IV. Béla asztala 16

Tanszéki hírek 16

Kiadja a JGYTF Történettudományi Tanszékének IV. Béla köre
Kiadásért felel: Dr. Szegfű László
Megjelenik: 200 példányban

OLVASÓINKHOZ

Az elmúlt években végbemenő -- s még korántsem lezárult -- változások egy jobb jövő, egy emberibb társadalom lehetőségét hordozzák magukban. Ehhez a jövőhöz azonban szükség van arra, hogy múltunkat is tisztán lássuk, láttassuk. Lapunk címe is erre utal:

belvedere /e: belvedére/ ol. 1. olyan hely,
ahonnan szép kilátás nyílik, 2. ép. magas-
laton épült palota, villa, díszes kilátó
/a.m. szép kilátás/

Ahogy a kilátás is csak akkor lehet szép, ha zavartalan, úgy a múltba is csak akkor tudunk jól visszatekinteni, ha nem zavarja semmiféle szemellenző a látásunkat.

Első számunkban talán túlságosan is a XX. századra és Erdélyre összpontosítottunk, de úgy érezzük, hogy történelmünknek, történetírásunknak ez a két legfehérebb, vagy -- ha úgy tetszik -- legsötétebb pontja. Ebből a -- négy évtizedes -- tartozásból szeretnénk törleszteni azzal, hogy érdekes, néha talán fontos és nélkülözhetetlen kordokumentumokat, cikkeket igyekszünk közölni.

Természetesen szívesen látunk, látnánk írásaitokat lapunkban bármely kerről, bármely történelmi, művelődéstörténeti, néprajzi vagy más egyéb témákról. Számítunk munkátokra, számítunk segítségetekre. Reméljük, a mi Belvederénk sziklára épült, nem homokra.

Köszönetünket fejezzük ki mindazoknak, akiknek segítségével lapunk nem jöhetett volna létre:

a szerkesztők

=====
 H A J D A N I V Á R M E G Y É I N K
 =====

Háromszék

A Székelyföld legszebb, legérdekesebb s minden tekintetben legkitünőbb részét kétségtelenül Háromszék alkotja. És ezen első-ségi osztályozás úgy természeti szépségeire alkalmazva, -- mint erkölcsi értelemben is áll, mert Háromszék nemcsak az összes Székelyföldnek, hanem az annyi nagyszerű vidéket felmutató erdélyi résznek is kétségtelenül legszebb pontját képezi.

Háromszék, Csík és Kászsószék alól a határszél mellett hosszan nyúlik le egészen Erdély délkeleti szögletéig. Háromszék nagy része termékeny térség, melyet a rajta áthaladó folyamok idomítottak. Fő folyója az Olt, ebbe szakad csaknem minden pataka.^x

A főfoglalkozást képező földművelés mellett ipart és kivite-li kereskedést is üznek itt-ott. Háromszék lakói, nevezetesen Kézdi-Vásárhely viszi itt a főszerepet, hol a kézműiparnak több cik-kei nagyobb mennyiségben készülnek.

A mi Háromszéknek nevét illeti, az onnan eredhetett, hogy eredetileg ezen szék három fiúszékből Sepsí, Kézdi és Orbai székekből alakult.

Vallásra nézve Háromszék lakói nagyrészt protestánsok; kato-likusok csak ott-ott szórványosan jönnek elő, tömegesebben legin-kább Kézdiszéknek Csíkhöz közel eső felső részében.

Háromszék címereül megtartotta a Mátyás kora előtt használt ós székely címet; mi pánczélos kar által tartott szablya, mely-be medvefő, szív és korona van tűzve, kétfelől -- az újabb címer-be is felvett -- nap és hold.^{xx}

/Orbán Balázs: A Székelyföld leírása c. műve alapján/

x A hajdani Háromszék körülbelül a mai Covasna megye területé-vel azonos.

xx A címlapunkon látható címer újabb -- egyszerűsített -- válto-zat.

ERDÉLY

A MÁSODIK BÉCSI DÖNTÉS VÉGREHAJTÁSA

A második bécsi döntés alapján Magyarországhoz visszacsatolták Erdély északi részét. A Magyar Rádió közvetítette az észak-erdélyi bevonulást. A kor szellemének, hangulatának érzékeltetésére ezekből az adásokból közlünk rövid hangképeket, melyek segíthetik az események lélektani motivációinak, politikai koncepcióinak árnyaltabb megismerését minden külön kommentár nélkül.

I.

Huszonkét év álmai és várankozásai után ma, 1940. szeptember 5-én, verőfényes őszi reggelen itt állunk a trianoni határ csengersimai sorompójánál. Előttünk a sorompó, amely ma reggel 7 óráig, tehát még néhány percig a trianoni határt jelképezi. Túl rajta a verőfényes koraőszi napsütésben Szatmárnémeti tornyai kéklének már felénk. Mögöttünk a messzi országúton a magyar honvédség alakulatai végeláthatatlan hosszú-hosszú sorban. /.../ Imára feszül minden honvéd és minden magyar itt a sorompó előtt.

x

A Rákóczi-induló hangjai alatt a román parlamentter a magyar elővéd vezető tisztjével, Honvéd ezredessel még néhány szót vált, és most a koci hátrafelé irányban hagyja el a sorompó vonalát.

- "Vigyázz! Elővéd, indulj!"

A poros arcokból boldogan csillogó szemek néznek ránk, néznek jobbra-balra a búcsúztató felé, néznek előre, abba az irányba, ahova most a legnagyobb sebességgel mennek, hogy a koradélelőtti órákban már Szatmárnémeti főterén köszönthessék a legelső magyart.

x

Szatmárnémeti. Húsz év után az első szabad magyar Himnusz:

"...Megbűnhődte már e nép

A múltat s jövődöt!"

Antall Sándor köszönti a főméltóságú urat:

- "/.../ Szatmárnémeti szabad királyi város közönsége képviseletében, mint e közigazgatásnak ezidőszerinti vezetője. Szíven túláradó boldogságával adom át e Szent István, országalapító királyunk idejében keletkezett ősi magyar várost országépítő főméltóságú kormányzó urunk hatalmába!"

x

Szent László városa, Nagyvárad ünnepi zászlódíszben, önfeledt lelkesedéssel várja a bevonuló magyar honvédeket. S a tízezres tömeg szabadon, mint egy ember kiáltja: Éljen Magyarország, éljen Horthy Miklós! /.../ Ez volt az a szent imádság, amit itt huszonkét esztendőn keresztül éjjel és nappal rebegett minden ajk, amit azonban hangosan csak ma reggel óta mondhatnak ki.

A katolikus, református, evangélikus, görögkatolikus és görögkeleti román egyházak vezetői köszöntik alattvalói hódolattal a kormányzó urat. A polgári hatóságok képviselőinek üdvözlése után egy magyar munkás áll a főméltóságú pár elő:

- "Sokszor ökölboszorult kezünk, sokszor sírtunk, sokszor kérdeztük egymást, meddig még! Ez a Trianon miatti sok-sok szenvedés eltörölte a különbséget a magyar és a magyar között. Eggyé kovácsolt, magyarrá kovácsolt bennünket. Ez adott erőt nekünk, hogy tüdjünk és reméljünk. És nem hiába türtünk és reméltünk! Felragyogott a magyar, a magyar igazság csillaga! És most, az örömtől könnyekig meghatva ... tesszük ígéretünket, hogy minden erőnkkel a megnagyobbodott magyar haza felvirágoztatásán fogunk dolgozni. Tudjuk, hogy Nagy-Magyarország felépítése megfeszített és odaadó munkát, áldozatokat követel, de mind a kettőből ki akarjuk venni részünket, mert csak a magyar összefogás hozhatja meg a kívánt eredményt! Éljen a magyar honvédsereg, akinek az élén éltetem a főméltóságú kormányóurat, Vitéz Nagybányai Horthy Miklóst! Éljenek a baráti nemzetek, Németország, Olaszország!"

"...Áldjon vagy verjen sors keze
Itt élnek s halnod kell!"

x

És eljöttek az erdélyi városok nagy napjai. A magyar sereg útján könnyes lelkesedés gyullad. Honvédeink lába virágszőnyegen jár. Sorra következnek az erdélyi városok: Zilah, öreg kollégiumával; a sóban gazdag Dés; feledhetetlen ünnepnapra virradt fel Beszterce, fellobognak az évek óta féltve védett, őrzött magyar zászlók. Két napon át folyik a fogadtatás ünnepe. Szilágysomlyó, Szamosújvár népe tálcán, sóval s kenyérrel fogadja a több mint húsz éve várt magyar testvéreit. Honvédeink fáradt arcáról az önfelelt testvéri csók mossa le a drága Erdély porát. De nincs megállás. Ünnepre vár s ünnepre lel Máramarossziget, Nagykároly és Arany János hű városa, Nagyszalonta. Ember és gép nagy próbája volt minden kilométer. Pihenő, fáradtság nélkül vitték előre katonáink nótás szájukon a rég nem hallott magyar dalt Erdély szíve felé. Beteljesült a régi álom, valóra vált a dal: átmentünk a Királyhágón. Csucs, a királyhágó kapuja; Bánffyhunyadi, Kalotaszeg fővárosa; Zsibó, a Wesselényiek ősi fészke; Szászrégen, a vásárok városa; Nagybánya, az új magyar festőiskola bölcsője.

"...Édes Erdély itt vagyunk, érted élünk és halunk,
Zúg a szittyá fürgeteg, a rohanó sereg!"

/Folytatjuk/

Észak-Erdély visszatérésének emlékére a Magyar Királyi Posta 1940-ben emlékbélyeget adott ki "KELET VISSZATÉR" felíráttal, melyet minden városban külön emlékbélyegzővel bélyegeztek le. A hátsó borítónkon ezekből látható válogatás.

"Amit erő és hatalom elvesz, azt idő és kedvező szerenőse ismét visszahozhatják; de amiről a nemzet, félve a szenvedésektől, önmaga lemondott, annak visszaszerzése mindig nehéz és mindig kétséges."

/Deák Ferenc/

SOÓS MIHÁLY

Emlékek a XX. századból

Ülök egy ország térképe felett; határai kemény piros vonalak. A borítón hét betű: Románia. Olvasom a helységek neveit: Nagyvárad, Nagybánya, Marosvásárhely, Kolozsvár. Gondolatban ismét Erdélyben járok.

Először az átkelés izgalmi jutnak eszembe. Rejtegetett értékeink: a szellem táplálékai, könyvek, újságok, magnókazetták, s ajándékba ruhák, kávék, szappanok. A következő kép öröm az arcunkon. Sikerült. Csak az évek óta szokásos, Utazások Erdélyben könyvet veszik el.

Majd a váradi épületeket látom, a híres templomot, az egykori káptalansor házait, a Köröst. Szent László és Ady nyomait keressük. A XX. század végén Európa e nehézszagú szegletében nincs könnyű dolgunk.

A Pece-parti Párizs után nagy hegyek, fenyvesek, rengetegének képe perog szemem előtt. A Máramarosi-, a Kelemen-havasok s a Hargita. Ábel és szülőatyja, Tamási Áron jut eszembe. Az író gyönyörű szavai: "Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne." Ezeket a szavakat mormolom magamban, miközben a Székelyföldet járjuk. Székelyudvarhely, Sepsiszentgyörgy, Csíksomlyó. Szent Anna templom. Hallom, amint a székely asszonyok bekapcsolódnak énekünkbe, s magasztosan száll az ősi imádság a híres búcsújáróhely falai között: "Boldogasszony Anyánk, régi szép patrónánk..."

Háromszékben utolsó állomásunk Gelence. Kis falu, magyar emberek lakják. Az ősi templom s a szegényes iskola képe tűnik elő közeli emlékeimből. A tanítók, tanítónők elszánt helytállása, s a tiszta gyermekarcok éltetnek. Együtt éneklünk: "Tavaszi szél vizet áraszt...". Csomó van a torunkban, kemény csomó.

Haladnunk kell tovább. Elérjük a Barcaságot. Felidézem Brassó gyönyörű főterét, a Fekete templomot, Erdély népei közös történelmének színhelyeit. S már haladok is tovább gondolatban Marosvásárhely, Kolozsvár felé.

Marosvásárhely, egykor színmagyar város. Főtere, s a belváros építményei árulkodnak. Messziről köszönt ránk a századelő magyar építészete. A sok gyönyörű ház, a szecessziós Kultúrpalota ismerősnek tetszik. Még sohasem jártam itt, mégis otthon érzem magam.

A városból kifelé haladva már a jövő megtervezőinek alkotásait csodálhatjuk. Törmelékek, földhányások, szürke betonblokk. Egy "modern ország" építkezik.

Utam végefelé járva Erdélyország fővárosa, igazságos nagy királyunk szülőhelye, Kolozsvár tűnik fel. Vajon hányan és hányan koptatták ódon utcáinak köveit? Hány ember élt itt, akik most a Házsongárd nagy fáinak hűvösében alusszák örök álmukat? Ujra járom a temetőt, s megint látom a fejfákat, a sírköveket, melyek alatt Kós Károly, Brassai Sámuel, Szenczi Molnár Albert, Apáczai Csere János, s még a haza számtalan nagy fia fekszik.

Körbejárom Mátyás király szobrát, a város jelképét; szívemet a Szent Mihály templomból kihallatszó vasárnapi nagymise hangjai szorítják össze. Búcsúzom Kolozsvártól. Megfogadom, immár sokadszor, hogy visszatérek, amint csak tehetem.

Utoljára mezősegi tájakon barangolok. Gondolataim ide hoznak. Ezt a szelíd tájat már nem uralják fellegekbe nyúló hegyóriások, karosú törzsű fenyőfák. Lankák, dombok völgyecskeiben megbújó kis falvak. Magyarvistai emlékeimmal viaskodom. A képernyőn már látott XIII. századi templom, gyönyörű kalotaszegi népviselet. A tiszteletes úr intő szavai a Bibliát idézik, kintartásra, hitre, összefogásra buzdítanak. Talán ugyanígy szólt az ige évszázadokkal ezelőtt is e tájakon. Szükség volt rá akkor is.

Ujra a térképét nézem, visszahullok a jelen valóságába. Látom a majdnem kört alkotó piros vonalat, s a Gelenén tett fogadalmunkra gondolok. Ha csak tudunk, visszamegyünk. Mennünk kell, hogy maradhassanak, mennünk kell, hogy maradhassunk...

+++++

"A magunk sorsán nekünk kell rágódnunk, mert ha nekünk nem fáj saját nemzetünk romlása, nem tudom, ugyan kinek fájhat."

/Pázmány Péter/

SZIGETHY ZSOLT

Hódmezővásárhely --- református ótemplomi ezüstkrajcár

1989. augusztus 21-én ásatás kezdődött a hódmezővásárhelyi református ótemplom körül. Az ásatás célja az 1719 és 1725 között épült téglatemplom esetleges előzményeinek feltárása.

A templomhajó és a torony találkozásánál nyitott szelvényben kb. 1 méter mélységből, törmelékes földből 20 fillér nagyságú ezüst érme került elő. /1. ábra/^x A szélein a mintázat erősen lekopott, több helyen pontkorrodálódás miatt tönkrement. A verés évszámából 1679 látszik. Az érme jellemző jegyei még az egyik oldalon levő 4-szer osztott kör alakú mező /a feltáráskor még csak sejthető volt, hogy címer/, a másik oldalán levő egyfejű sas, lábai között LL verdejeggyel.

A magyar éremhatározó többszöri átnézése után sem sikerült azonosítani a talált pénzt. Kör alakú, 4-szer osztott mező nem fordul elő magyar pénzekben. Végül a szegedi Móra Ferenc Múzeum numizmatikusa tudta azonosítani a címerábrázolás alapján /2. ábra/. E szerint a krajcárt Silvius Nimrod württembergi herceg /1647-1669/ verette az 1649. vagy az 1659. esztendőben.

Hódmezővásárhelyen ez a lelet már nem előzmény nélküli. 1969. június 1-én találtak egy 350 darabból álló ezüstpénz leletet, aminek leírását Gergelyfi Imre közzé is tette. Akkor 7 darab XV krajcáros került elő Silvius Friedrich /1668-1697/ idejéből. Ő ugyanabból a Württemberg-Öls családból származott, mint Silvius Nimrod.

A pénz Magyarországra kerülésének előzménye a harminc éves háború, illetve az azt lezáró vesztfáliai béke lehet, amely végérvényessé tette Németország széttagoaltságát. A hosszú háborúban Németország lakossága a csaták, a járványok, az éhínség és az ezt követő elvándorlások miatt 1/6-ra csökkent. A harcok Silvius Nimrod uralkodásának második évében zárultak le, de a gazdasági fejlődés a széttagoaltság miatt még nem tudott elindulni. Lehetséges, hogy ebből a helyzetből kitörni akaró, a templom építéséhez érkező mesterember tulajdonaként került a pénz Magyarországra.

^x Az ábrákat lásd a hátsó borítónkon!

NAGY VERA

A szentesi takácscéh jegyzőkönyve I.

A takácscéh Szentesen is a legnépesebb és a legkorábban megalkult céhek közé tartozott, ahogyan ez a környék más helységeiben is jellemző volt. A takácsok közvetlenül a csizmadiák után, 1767-ben szervezték meg céhüket.^x

Nem céлом a szentesi takácscéh egész történetének felvázolása, csupán a hódmezővásárhelyi Németh László könyvtárban megtalált jegyzőkönyvüket szeretném bemutatni, illetve azt, hogy ez a forrás mit árul el a céh szervezetéről, belső életéről, történetéről.

A jegyzőkönyv első bejegyzése 1796-ból való, az utolsó pedig 1885-ből. Tartalmi szempontból három nagyobb egységre osztható. Az első rész az 1795. évi szept. 25-i helytartótanácsi rendeletet tartalmazza, annak másolata. A második nagy egységben a céh határozatai találhatók, ezek részben általános érvényűek, azaz minden mesterre vonatkoznak, részben pedig egy-egy céhtagot érintő kérdésekben döntenek. Ezekről eltér két rövid rész, amelyek "Az Inasok bé szegődtetésének módja" és "Az Inasok fel szabadításának módja" címet viselik. Mellettük nem szerepel sem évszám, sem aláírás, sem hivatkozás más forrásokra. Feltehetően ezzel a korábban is érvényben levő, ide vonatkozó szokásokat kívánták rögzíteni. A jegyzőkönyv utolsó része számadásokat tartalmaz, kiadásokat a kasszából és a kántorpénz befizetését. Ez utóbbi jelentőségét az adja, hogy rajta keresztül nyomon tudjuk követni a mesterek számának alakulását.

Az 1795-ös rendelet a rajziskolák inasok számára kötelező látogatását írja elő, melyet először Mária Terézia rendelt el.

"Az Inasok bé szegődtetésének módja" című rész elsősorban azok kötelességeit tartalmazza. Az inassal szembeni legfőbb elvárások: vallásosság, becsületesség, engedelmesség, igyekezet és szorgalom a mesterség elsajátításában. Első kötelességként "az Isteni félelem" van megjelölve. "Reggel mihelyt fel kél, Parantolás nélkül adjon hálát Istennek vagy imádkozzon, Innep és Vasárnapokon a Templombéli Isteni Tiszteleten meg jelenjen." Zárójel-

^x Sima László: Szentes város története. Szentes 1914. 291. p.

ben azért hozzáteszik: "...ha tsak Gazdájjának szüksége attól el nem vonja." A mesterség jó megtanulása mellett az alapanyaggal való gazdaságos és becsületes bánásmódra hívják föl a figyelmét. "A Keze alá bízott fonállal híven bánjon, abból leg kisebbet is el ne vessen, se kuszálva sem pedig más tsalárdsággal." A tolvajokra a legsúlyosabb büntetés vár: "...ha pedig lopásban tapasztaltatik, keményen meg fog érte páltzáztatni a czéh háznál a küszöbön, s azontúl soha bé nem vétetődik."

Az inasoknak a mesterséggel kapcsolatos feladatokon kívül voltak ún. "Házi Kötelességei" is, mint például "...Kurtzára, Kútra való járás kötelessége. Ha pedig vagyon tanító Mesterének Tehene, Sertése, azt kihajtani, étetni, itatni gondja Légyen, a Műhelyt kisoperje tisztán tartsa... Ha Tanító Mesterének Szüksége hozza magával akár Rétre, Szöllőbe, Szállásra elmenni tartozik ott híven dolgozzon, mintha mindég véllé volna Tanító Mester Ura". Az inas kezeseket választhatott más mesterek közül, akikhez panaszával fordulhatott, ha rosszul bántak vele, de el nem szökhett, mert minden elmulasztott napért plusz egy hetet kellett szolgálnia. Az inasra szegődtetésekor és szabadulásakor anyagi terhek is hárultak, bére pedig ekkor "...minden esztendőre egy pár fehér ruha, Téltre Lábbeli a mi a Gazdájjától ki telik tzizma, bakants vagy botskor nyáron pedig mezitláb, felszabadulásakor egy újjas mándli helyett fog adni a Majszter 4 f/orin/tot és 30 kr/ajcár/t."

"Az Inasok felszabadításának módja" című rész a legények kötelességeit tartalmazza, s ezek között is első helyen szerepel az "Isteni Félelem", a templomba járás. A mester iránt a legény is tisztelettel tartozik, annak szavát meg kell fogadnia mesterségbeli dolgokban és viselkedésben egyaránt. Voltak bizonyos szolgáltatások, amelyekkel a szokás alapján a mester tartozott a legénynek: "...a mi Czéhünkben szokás és az országnak némelly részében, hogy a Legénynek fehér vagy is alsó ruháit ki mossza az Asszonya, Húsához tzukmist^{xx} vét, s ágyat adnak alá."

^{xx} cukmisz = főzelékféle

SOÓS MIHÁLY

43 éve hirdették ki a nürnbergi ítéletet

Október elseje van. Ma 43 éve, hogy ítéletet hirdettek a világtörténelem legvéresebb háboújának kirobbantói, az emberiség ellen valaha elkövetett legnagyobb bűnök német vétkesei ügyében.

Nézegetem a Hírlap -- a Kisgazdapárt korabeli napilapja - 1946. október 2-i számát. Az első oldalon szalagcím közli az olvasóval: "Itt a nürnbergi ítélet".

Alatta a cikk hasábjain olvasom a páratlan érdeklődésről és rendkívülibiztonsági intézkedésekről írt sorokat. Húsz ország 115 lap tudósítója ült a sajtópáholyban, hogy tudósítsa hazájának polgárait a nagy igazságtételről. Arról, mely abban a városban zajlott, ahol a nácik először próbálták az igazságot a maguk ideáihoz igazítani.

Lentebb a gigantikus tárgyalás menetéről ír az újság. A katonai bíróság 1945. november 20. és 1946. augusztus 31. között 403 ülést tartott. A terhelő tanúk száma 33, a mentőtanároké 61 volt, és 19 vádlott tehetett vallomást a saját védelmére. Kérdőíveken 143 tanú válaszolt írásban és a bizonyító okmányok száma több ezerre rúgott.

A Hírlap a bíróság döntéséről először a különböző szervezetekkel, a kormánnyal és a katonai parancsnoksággal kapcsolatban tájékoztat. Ezek szerint az ítélet bűnösnek mondta ki a Nemzeti Szocialistapárt vezetőségét, az SS-t, az SD-t és a Gestapót. Nem találta bűnösnek az SA-t, a birodalmi kormányt és a véderő főparancsnokságát.

Hogy az SA megszabadult a bűnösségtől, annak magyarázata, hogy ez a szervezet 1934. június végétől már nem töltött be fontos szerepet. A birodalmi kormány pedig 1937 óta sohasem cselekedett, mint "egységes csoport". Ugyanez vonatkozik a vezérkarra is.

A bírák azonban azt is kimondták, hogy az egyéni elszámolás és felelősségre vonás előtt senki nem menekülhet. Ennek alapján a nürnbergi katonai bíróság 1946. október 1-jén a következő ítéletet hozta:

"Göringet bűnösnek mondta ki a négy vándpontban.

Ezek a következők:

1. a béke elleni összeesküvés

2. A béke elleni bűncselekmények és a támadó háborúra való előkészületek
3. háborús bűncselekmény
4. emberiség elleni bűncselekmény

Hesst a bíróság bűnösnek mondta ki az 1. és a 2. vádpontban, de fölmentette a 3. és a 4. vádpont alól.

Keitelt a bíróság bűnösnek mondta ki mind a négy vádpontban. Ribbentropot a bíróság ugyancsak bűnösnek nyilvánította valamennyi vádpontban.

Schacht, Papent, Fritzschet a bíróság nem bűnösnek mondta ki.

Dönitz tengernagy a bíróság ítélete szerint bűnös a 2. és a 3. vádpontban.

Raeder tengernagy bűnös a 2. és a 3. vádpontban.

Von Schirach bűnös a 4. vádpontban.

Sauckel bűnös a 3. és a 4. vádpontban.

Jodl bűnös mind a négy vádpontban.

Kaltenbrunner bűnös a 3. és a 4. vádpontban.

Rosenberg bűnös mind a négy vádpontban.

Frank bűnös a 3. és a 4. vádpontban.

Streicher bűnös a 4. vádpontban.

Borman /aki felett távollétében ítéleztek/ bűnös a 3. és a 4. vádpontban.

Sejss-Inquart bűnös a 3. és a 4. vádpontban.

Speer bűnös a 3. és a 4. vádpontban.

Neurath bűnös mind a négy vádpontban.

Funk bűnös a 2., a 3.

43 év telt el azóta. S bár igaz, hogy eddig a harmadik -- talán az emberiség megsemmisülését jelentő -- világégést sikerült elkerülni, Földünkön ez idő alatt is békétlenség uralkodott. Helyi háborúk, kis és nagy despoták örült diktatúrái nyomorították a népet. Gondoljunk arra a több mint négy évtizeddel ezelőtti napra, s emlékezzünk. A történelem, s az ajtainkon kopogtató új évezred követeli ezt.

T É K A

László Gyula: Árpád népe

A Helikon Kiadó úgy érezte, hogy a Múlt születése sorozat -- mely felöleli Földünk szinte valamennyi nagy kultúrájának történetét -- nem lenne teljes a magyar őstörténet bemutatása nélkül. László Gyula, nemzetközi hírnévű régészprofesszorunk vállalkozott, hogy számos színes illusztráció, tárgyfotó, régészeti lelet, térkép segítségével -- a sorozat kiegészítéseként -- bemutassa honfoglaló őseink, Árpád népének mindennapjait. Hallatlanul érdekes könyv született így, mely nem az 1944-ben megjelent, A honfoglaló magyar nép élete című munkájának újrafogalmazása, hanem az azóta eltelt több mint negyvenéves időszak új leleteinek, a tudományos kutatás új eredményeinek alkotó feldolgozása.

A szerző véleménye szerint őseink két hullámban: előbb az onogorok 7. századi szétraajzása idején, később pedig a 9. század végén, Árpád vezérletével érkeztek a Kárpát-medencébe. Itt a két ág egységes nemzetté forrott össze, s az új évezred küszöbén erős, nyugati mintájú királyságot alkotott. Ez a folyamat azonban magas szintű műveltséget, sokféle tudást, nagy tapasztalatot követelt meg eleinktől, s e könyv éppen annak bizonyítéka, hogy ők mindezzel valóban rendelkeztek is.

László Gyula művének lapjain rendkívül színesen elevenedik meg a 10. századi magyarság élete, mindennapos munkája, hiedelemvilága, egész anyagi és szellemi kultúrája. Az értékek megbecsülésére, valódi nemzeti önismeretre neveli olvasóját. / Helikon, 1988. /

A IV. Béla kör szervezésében 1989. nov. 29-én, szerdán 18 órai kezdettel DR. VÖRÖS GABRIELLA /JATE/, a szentesi Koszta József Múzeum igazgatójője tart színes diákkal illusztrált előadást "Attila népeinek régészeti emlékei" címmel a 212-es teremben.

=====

A N E K D O T A K I N C S

=====

Szophoklésznek egyszer azt mondta valaki, hogy Euripidész gyűlöli a nőket.

Szophoklész elmosolyodott, és így szólt: .

- Igen, a tragédiáiban, de négy szemközt... az más dolog.

x

Horatius mindig nagy híve volt a bornak. Annál jobban meglepte a nagy költő barátait, akik halálos ágyát körülállták, amikor utolsó perceiben kinyitotta a szemét, és egy csupor vizet kért. Majd elhaló hangon hozzátette:

- Illik, hogy az ember halála előtt kibéküljön a legnagyobb ellenségével.

x

Madame de Staël emlékiratait írta. Egyszer barátnője megkérdezte tőle, vajon szerelmi kalandjait is leírja emlékirataiban.

Az író tiltakozva felelt:

- Óh nem, az nem tartozik bele. Emlékirataimban csak mint mellszobor fogok szerepelni.

x

Charles Baudelaire külön ember volt. Ha meghívták vacsorára, azzal szórakozott, hogy asztaltársait rémületbe ejtette. Ilyenkor gondosan figyelte azt a percet, amikor csend támadt az asztal körül, s ebben a pillanatban meglehetősen fennhangon, hogy mindenki jól hallja, áthajolva szomszédjához, így szólt:

- Tudja, amikor megöltem szegény feleségemet...

x

Anatole France mondotta:

- Sose adjatok kölcsön könyvet, mert a kölcsönkapott könyvet senki sem hozza vissza. Az én könyvtáramban csak olyan könyvek vannak, amelyeket másoktól kaptam kölcsön.

I V. B É L A A S Z T A L A

Október 10-én 19 órai kezdettel -- a IV. Béla körtől megszokott színvonalas rendezésben -- dr. Balogh Iván szociológus tartott előadást: "Előítéletek zsidó -- nem zsidó viszonylatban" címmel. A jelenlevők a közel másfél órás előadásban szociálpszichológiai és vallástörténeti megközelítésben ismerhették meg a tényeket. Mindvégig két szálon futott a gondolatmenet: a zsidó -- és keresztény monoteizmus összehasonlítása, közös és ellentétes vonások magyarázata révén. Választ kaptunk a kiválasztottság megélésének fő problémáira is.

Igy a szép számú érdeklődőserег ismereteiket új oldalról megerősítve, élményekkel gazdagodva hagyta el az előadótermet.

/Csordós Albert/

T A N S Z É K I H I R E K

Tanáraink konzultációs időpontjai:

Bezdan Sándor:	hétfő 16 - 17 csütörtök 15 - 17	Szegfü László: hétfő 8 - 11 péntek 10 ³⁰ - 13 ill. egyéni megbeszélés szerint
Czúth Béláné:	kedd 12 - 14 csütörtök 15 - 17	
Kováts Zoltán:	szerda 10 - 12 csütörtök 10 - 13	
Nyulassy Ágnes:	kedd 11 - 12 szerda 13 - 15	
Sümegei József:	kedd 11 - 13 csütörtök 12 - 14	